

Administrația
Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare nr. 22
Secțiuni nefrancoate nu se re-
primesc. Manuscrise nu se re-
trimite!

Biroul de abonament:
Brașov, piața mare nr. 22
Inerente mai primesc în Viena
Andolfi, Moos, Haasenstein & Volger
(H. Moos), Henric, Schalk, Alois
Herd, M. Dukes, A. Oppalik, J. Don-
berger; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Maser, Eckstein, Bernat;
în Frankfurt: S. J. Domb; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețurile inserțiilor: o serie
armonioasă pe o coloană 8 or.
și 80 or. Simbru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
după tariful și învoială.
Scelame pe pagina III-a o
serie 10 or. v. a. s. 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LIV.

„Gazeta” este în fiecare
Abonamente pentru Austro-Ung.
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se prenumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la ad. colectorilor.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrația, piața mare
nr. 22, etajul I.: pe un an 10
fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu două în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. s. 15
bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 223.

Brașov, Luni, Marți, 8 (20) Octombrie.

1891.

Nou abonament

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Cu 1 Octombrie 1891 st. vechin
s'a deschis nou abonament, la care in-
vităm pe toți amicii și prietenii noștri.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 8 fl.
pe șase luni 12 fl., pe un an 18 fl.

Pentru România și străinătate: pe trei
luni 10 franci, pe șase luni 20 franci, pe un
an 40 franci.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 2 fl., pe
șase luni 1 fl.

Pentru România și străinătate: pe un an 8
franci, pe șase luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și
mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se vor abona din nou
să binevoască a scrie adresa lămurită și
a arăta și posta ultimă.

Administrația „Gazetei Transilvaniei”.

Brașov, 7 Octombrie v.

Mult s'a svicolit contele
Apponyi la dreapta și la stânga,
pronunțându-se când pentru o par-
tidă, când pentru alta, der pe lăngă
tota șiretenia apucăturilor sale
până acum n'a putut ajunge la
nimic; el a rămas totdeauna
între două scaune și astfel do-
rința, de a se vedea și el odată
ajuns la cârmă, a rămas până
acuma totuși numai un „pium de-
siderium”.

Experiența însă se pare, că l'a
învățat și pe Apponyi minte. A
început și el să se convingă,
că singurul mijloc de a pute
deveni popular și de a pute fi
înălțat prin voința „națiunii” la
demnitatea de cârmă alu sta-
tului, este cultul maghiarisării
prin fier și foc.

Ni-o dovedește acesta partici-
parea de dăruirea a contelui
Apponyi la adunarea Kulturreg-
letului în Tergu-Mureșului, ermai
pe sus de totă indoiela ni-o do-

vedescă cuvintele, ce le-a rostit
contele Apponyi, în numele său și
alu partidei sale, în ședința dela
17 Octombrie a dietei ungurești.

Polemizându adevă cu minis-
trul de justiție Szilagy, care-i
împutase, că e neconstant și că
din lună în lună își schimbă
vederile și programul de acțiune,
contele Apponyi a profitat de
ocasiune pentru a arăta, că și el
este un șovinist totuși așa de
mare, ca și oricare altu, ba încă
în ceea ce privește tractarea cu
naționalitățile, elu dete a înțelege,
că ar sci să fiă și mai violentu,
decât guvernul de până acum.

Cine întră în pactări cu națio-
nalitățile, dișe Apponyi, nu va pute
conta nici odată la sprijinul lui. In-
troducerea limbei maghiare în ar-
mata comună, „deplina introducere
în vigoare a drepturilor Maghia-
rilor” etc.—acestea sunt punctele
de căpeteniă ale programei sale.

Acum suntem în clară așadără
și cu contele Apponyi. Astăvară,
când cu proiectul de lege pentru
reforma administrației, ne adu-
cem aminte, că contele Apponyi
își luase la aparență un aer mai
conciliant, declarându, că elu pri-
mesce acelu proiect de lege, der
nu cu scopul accentuat de mi-
nistrul Szapary, de a voi adevă
„să-și făurască arme pentru a a-
supri drepturile cetățenilor ne-
maghiari și a răpi egala in-
dreptățire a acestora, ci tocmai
cu scopul contrar”.

Când a făcut contele Apponyi
această declarație în dieta ungu-
rească, noi am dișu numai decăt,
că asemeni declarații ale lui nu
au pentru naționalități nici o va-
loră, deorece sciam, că mai cu-
rându său mai târziu contele Ap-
ponyi, decăt vré să ajungă la pu-
tere, va trebui să pășescă pe față
cu șovinismul său, căci acesta
este singura condiție de a pute

ajunge la putere prin voința „na-
țiunii”.

Ceea ce am presimțit s'a
împlinit. Vorbirea dela 17 Oc-
tombrie a contelui Apponyi nu mai
lasă nici o indoielă, că și elu este
totu atăt de încarnat maghia-
risatoru, ca și ceilalți și decăt
s'ar întâmpla să ajungă la putere,
el aru fi totu atăt de violentu
față cu naționalitățile, ca și guver-
nulu lui Szapary și alu lui Tisza,
căci în casul contrar nu o di
nu s'ar pute susține.

Vedem așa-dără, că sub pre-
siunea curentului din ce în ce
mai înverșunat alu politiceii de
maghiarisare, dela guvernele ce
se succedă și se vor succeda
încă la noi, în starea normală a
lucrurilor nu putem aștepta nici
odată nimic.

Cei ce ar mai pute încă
nutri speranțe optimiste față cu
cei din Pesta, ar fi timpul supremu,
ca după toate cele petrecute, să-și
vină în ori și să se convingă, că
speranțele noastre în viitoru pot
fi întemeiate numai pe o sănătoasă,
resolută și unitară politică între noi.

CRONICA POLITICĂ.

7 (19) Octombrie.

— Diarului „Schwäbische Mercur”
i se scrie din Viena următoarele, despre
visita Românilor la expoziția din Praga:
Aprupe nebăgată în sémă a rămas o
manifestație, care s'a întâmplat în
Praga după plecarea împăratului. Aici
au sosit un număr de Români, pen-
tru ca să viziteze expoziția. În onora
oșpetilor Români au arangiat Cehii
un banchet, la care s'a tostat pen-
tru amicitia ceho-română și s'a serbat
solidaritatea Cehilor și Românilor, în
contra dușmanilor comuni Germanii și
Maghiarii. Români n'au motivu, se pri-
vésă pe Germanii ca pe dușmanii ai lor,
Maghiarii însă, prin politica lor de asu-
privire față de Români din Ungaria,
atragu ura Românilor și în contra Ger-
manilor, cari sunt priviți de cătră po-

porele balcanice ca aliați ai Maghia-
rilor.”

— Diarul Rutenilor bătrâni „Haly-
kaja Rus” dișe că congresul slavicu,
despre care s'a vorbit mai înainte, se
va întruni în primăvera viitoare în Praga.
Cu ocaziunea esoursiunei Croaților la
Praga și a deputaților Cehilor tineri la
Agram s'a luat dispoziții definitive în
privința acesta. Fără indoielă, că mulți
Slavi vor lua parte, acesta este însă
numai cu privire la Ruteni, deorece încă
nu se știe decăt Polonii vor fi invitați
de cătră aranjierii congresului. Planul
acestui congres slavicu încă nu este
esact stabilitu, der ca punctu cardinalu
alu acestuia va fi apărarea în contra ni-
suițelor de hegemonia ale Germani-
lor și Maghiarilor.

— Despre rezultatele întrunirii, pe
care comitetele provinciale sêrbesci pen-
tru propagarea ideii confederației balca-
nice au ținut'o deună-și la Jagodina, se
telegrafiază diarelor vieneze: Întrunirea
a votat statutele federației. Ea pro-
clamă ca scopu alu asociației: nisuița
de a convinge pe toate poporele balca-
nice, că interesul lor comunu pretinde
înființarea confederației. Ca principii
fundamentale ale viitoare confederații s'au
proclamat: Păstrarea neatărnării tutu-
roru statelor confederate, promovarea
comună a intereselor economice, egali-
tatea națională și confesională.

— Scrierea lui Eduard Lockroy asupra
memoriilor lui Moltke a apărut zilele
treute. Iată, pe scurtu, cuprinsul aces-
tei interesante cărți: Franca, dișe Lo-
ckroy, n'a devenit războinică, ea nu vi-
săză cuceriri, și voese numai a nu fi
prinsă și sugrumată ca mai înainte. Lo-
ckroy comparându pe Moltke cu Bis-
mark, dișe, că a fost un evenimentu
istoricu neașteptat, că soldatul după
succesele sale s'a retrasu, er diplomatul
aspira la dictatură. După părerea lui Lo-
ckroy cartea lui Moltke nu este o carte
militară, ci opera unui scriitor oficialu
și oficiosu. Moltke afirmă, că guvernulu
imperialu a contat pe sprijinul Germa-
nilor de Sudu, că statulu-majoru fran-
cesu a avut un plan de luptă și că

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Unu hagialicu modernu la 2 bisericuțe.

În zilele noastre, ale aburului
și electricității, când omul po-
te în scurtu timp vedea și studia
multe, der nu mai puțin se con-
sumă totu atăt de iute, de multe
ori dai de lucruri și cestiuni cu
totulu neașteptate, la cari nici cu
gândulu nu gândiai, și în fine de
multe ori diș: mai bine de nu
s'ar fi întâmplat și de nu le-ași
fi vedutu.

Astfelu mi-s'a întâmplat și
mie în vora acesta. Umblându
într'o cestiune economică printre
Șvabi și Șocați (adecă Sêrbi ca-
tolic), printre Unguri și Cehi,
printre Nemți și Venți, mi-s'a fost
datu să trecu fără voia și inten-
țiunea mea peste 3 câmpii de rês-
boie celebre, care de care mai
jalnicu și în consecințe mai fu-
nestu pentru sêrmana noastră țără
și de Dumneđu multu încercata
noastră națiune.

De siguru, că rêsboiulu este
ceva barbaru și odiosu, însă elu
câte odată totuși își are, pe lăngă
părțile lui dureroșe și unele con-
secințe și rezultate favorabile, fiă
imediate, fiă într'unu viitoru mai
apropiatu ori depărtatu.

Astfelu participarea Italiei la
resbelulu Crimeei și sacrificarea
catorva mii de tineri viguroși ita-
lienii pe câmpulu de onora în
contra Rusiei, deși rezultatele ime-
diate au fostu spulberate de
multu, totuși acestă sacrificare a
avutu ca consecință mai depărtată
libertatea definitivă a Italiei și a
poporului italianu de dominațiunea
și jugulu străin și de tirania ce-
loru 12 potentați, și apoi unirea
loru pentru veciă într'unu stat
mare și puternicu. Italia a ajunsu
în urma acesta în rândulu marilor
puteri ale Europei, deși cea mai
tineră și mai mică po-țe după în-
tindere și numărulu locuitorilor
ei, der compactă, omogenă și prin
urmare mai de prosperitate și mai

de durată, decăt ori și care
alta.

Sora noastră România, a de-
plânsu și ea și a îngropat la
Grivița, la Plevna, Rahova și
Oponezu 12 mii din fiii cei mai
bravi ai ei, der eroismulu și mórtea
loru a adus eliberarea definitivă
a țerei de protecțiunea spinosă și
suzeranitatea străină, emanciparea
și eliberarea pentru veciă a casei
și averei de cotropirea și invasiu-
nile străine, cari la fiă-care mo-
mentu călcău și împărțiau între
sine nu numai teritoriulu, ci chiar
și capitala țerei, împărțindu-o și
pe acesta în 3 regiuni și puteri
deosebite, încatu pentru a trece
dela unu capetu la altulu alu ora-
șului își trebuia să ai trei pașă;
porțe și legitimațiunii deosebite-
i-a adus ștergerea pe veciă a tri-
butului și angaralelor, a plocu-
nelor și peșcheturilor; i-a adus
corona regală, stimă și progresu,
lumină și cultură pe toate terenele
și în toate privințele.

Der noue, sutele și miile de
lupte și rêsboie, la cari am luat
parte și ne-am vêsătu sângele
nostru, ce ni-au adus ore? Mai
alesu în ultimele trei rêsboie de-
cidedore, câte mii de Români nu
și-au sacrificat viața și sângele
loru, căți orfanii și câte familii ro-
mâne nu și-au sacrificat în ele
comora cea mai scumpă a lor,
mângăierea și fericirea lor? Pe
tote zacu peste trei-deci de mii
de Români, cuđuți pe câmpulu de
gloria și onora, răniți și morți
pentru sublimulu scopu și nume,
întru apărarea patriei și a căminulu
părintescu. Și care a fostu folo-
sul și rezultatulu imediatu alu
sacrificării lor și care a fostu
celu îndepărtatu și finalu de doue
sute de ani încore?

Care de care mai posomoritu
și mai lugubru. Câte idei, câte
suveniru triste, câte chipuri mărețe
și figuru de eroi legendari și de
voinici ca „brații în munte” nu
și se presintă în memoriă, când

armata franceză ar fi fost pregătită. Moltke voese cu acesta, dice Lockroy, să mărească gloria învingătorului. Lockroy necroa a combate aceste afirmări punctu de punctu. Moltke, dice el, a fost numai un lucrător stăruitor și un observator de detalii, care a avut norocul să aibă înaintea lui un dușman mai moderat. Lockroy condamnă foarte aspru pe Mac-Mahon. Acesta n'a fost generalul, ci un partizan pe cât de flexibil pe atât și de neiscusit al imperiului. Vorbindu de războiul viitor, Lockroy crede, că Franța va fi amenințată de toate părțile și că din cauza aceasta trebuie contactat pe acele ajutoare, cari vin înspre partea mării. Deci marea trebuie avută în vedere. Se poate, că hotărîrea asupra sorții Franței se zace în lupta de pe mare. Cestiunea, deocă marina franceză stă la înălțimea menirei sale, ar deveni în cazul acesta o cestiune de viață. La sfârșit Lockroy conjură pe Francezi de a fi uniți, deoarece viitoarea luptă însemnă nimicirea și disparițiunea totală a unuia dintre adversari.

— Diarul „Hamburger Nachrichten” scrie într'un articol de fond, că în cercurile rusești domnesce convingerea, că până când va domni actualul Țar, și până când Giers va fi ministru de externe, nu va izbucni războiul în contra Germaniei. Țarul nu voese să pună în joc pozițiunea actuală a Rusiei.

— „Correspondența politică” află din Rio de Janeiro că parlamentul brasilian a votat ex-impăratului Dom Pedro II o dotație anuală de 120 contos cu începere dela 15 Noemvre 1886. Un contos face aprosimativ 2500 de franci. Dilele trecute s'a propus în parlament anularea decretului de exilare a ex-impăratului. Propunerea pusă la vot, a fost respinsă cu 102 voturi, contra 10.

SCRILE ȚILEI.

— 7 (19) Octomvre.

Culesul viilor în România se face cu mare activitate. Strugurii sunt de o frumusețe rară. Timpul fiind secetos și călduros, producțiunea va fi din cele mai bune. Cumpărătorii se aglomeră în fiș-care ți, cu toate acestea prețurile nu se pot dice, că sunt atât de satisfăcătoare pentru cultivatori, ele variază după localitate și renumele viilor, dela lei 1.20, 1.40 și 1.60 vadra.

Ex-Regele Milan după cum anunță „Timpul” va sosi în București la începutul lunii Noemvre pentru a merge să petreacă o lună la una din moștile d-lui Rosnovanu din județul Neamțu.

Pentru Victor Emanuel. La Roma s'a deschis o subscripție publică de câte cincă centime pentru împodobirea

monumentului lui Victor Emanuel cu o cunună de laur de aur, acesta drept manifestată în urma cunoscutului incident dela Panteon.

Exposiția. În anul viitor se va ține la Viena o expoziție relativă la istoria imprimeriei. Promotorii întreprinderii au hotărît de asemenea să ridice o statuă în capitala austriacă gloriei lui Gutenberg și ca produsul expoziției să servescă în acest scop.

Soir militare M. S. monarchul a numit ca comandant de fortăreță în Cracovia pe FML. br. Waldstätten, până acum comandant al divisiunii 16 de infanterie din Sibiu. Ca comandant al acestei divisiuni a fost numit generalul major Pach.

Rectorul al universității din Viena pentru anul acesta școlar a fost ales profesorul de drept roman Dr. Adolf Exner. Inaugurarea festivă a acestuia se va săvârși Joi în 22 Oct. n. c. în sala universității.

Inmormântarea fiicei generalului de aici, Elena de Kerczek, răposată în 16 l. c., în vârstă de 10 ani, s'a săvârșit er după amiazi la cimiteriul rom. cat. din Blumena. Carul funebru era frumos ornat cu corone. Musica regimentului 82 de inf. precum și toți oficerii din garnisonă și un număr public au luat parte la această pompă înmormântare.

Iubileu. Er s'a serbat în Viena iubileul de 50 de ani de serviciu al ministrului comun de război F. Z. M. br. Bauer.

Conventul general reformat e convocat în Budapesta pe ziua de 5 Noemvrie n. c.

Descoperiri de anticități. Din Seghedin se scrie: Archeologul Reisner a descoperit în apropierea de Pusztaszer ruinele unui templu antic. În Kömpöcz s'a descoperit un cimiter din timpul ocupării Panoniei. Reisner va face și aici descoperiri.

Din adunarea comitatensă dela Făgăraș.

Făgăraș, 15 Octomvre 1891.

Stimate D-le Redactor! Adunarea generală ordinară de toamnă a comitatului Făgărașului s'a ținut în 14 l. c. Dintre numărăsele cauze, ce au fost puse la ordinea Țilei, vă comunic unele ce le țin a fi de o însemnătate mai mare pentru noi Români.

Indată după raportul vice comiteului se scoldă d-lă Kossy Sándor și arată,

că în Nr. 40 al folei „Brasso” a apărut un articol vătămător pentru Români, carele nu poate avea urmări decât să strice pacea și bunăînțelegerea între locuitorii comitatului și propune a se constata pe cale protocolară, că Maghiarii nu aprobă părerea din acel articol, ei le resping cu indignațiune.

Advocatul Nicolau Garoiu, susținându, că principiile espuse în acel articol nu pot fi decât nise idei eșite din nise creeri nesănătoși, pe lângă exprimarea indignațiunii și disprețului adunării generale, propune a se trece la ordinea Țilei, ceea ce s'a și primit.

S'a pus apoi la ordinea Țilei cererea societății pentru construirea căii ferate Avrig-Făgăraș pentru plățirea din partea comitatului a sumei de contribuție, ce a luat o comitatul asupra-și. Se știe, că primul concesionar al acestei căi ferate a fost Mihail Horvath, fostul comite al Făgărașului căruia prin omeni săi de pre lângă guvern și în urma totalei neinteresări a Românilor, i-a succedat a-și esopera aprobările din partea regimului pentru construirea liniei ferate, și a face, ca comitatul să ia asupra-și o parte însemnată din speșele pentru clădire și așa comitatul se pomeni de-odată, că este îngronată într'o datoriă anuală de peste 22,000 fl., ce are a-o plăti regulat în decursă de 50 de ani.

Societarii, vădându, că din partea locuitorilor nu li-se face nici o întrebare, și cu atât mai puțin er'o opozițiune, au și început a lucra la calea ferată, fără să fi justificată înaintea cuiva, decât acea linie s'a plasat cu întervenirea vre-unei autorități și s'a aprobat, ba precum sunt informat, nu s'a făcut nici o pertractare s'au invoce cu proprietarii de pământ pentru eventuala espropiere și prețul aceleia.

Abia acum când societarii veni și cerură și plățirea cuotelor anuale, se deșteptară Români și vădură abisul, în care au fost duși de nas și s'ărăcia, ce au pus pe capul lor și al urmașilor lor.

Comisiunea municipală deci în unanimitate nu numai, că a respins cererea societății de a plăti ceva, d'era ales și o deputațiune de 6 membri, care — în frunte cu D-lă comite de Bausnern — se mersă la locurile competente, să stăruască a anula tot ce s'a făcut în cauza acestei linii ferate și să scape comitatul de totala ruină.

A urmat la ordinea Țilei cererea dlor Vasiliu Stanciu și Nicolae Cosgarea, cari ca membri ai comisiunii administrative, abdică din motiv, că nepricepându ei limba maghiară, la cererea lor de a li-se explica cauzele de sub pertractare și în limba română, dlă comite a denegat or' ce explicațiune în această limbă.

Comitetul permanent a propus a nu se primi abdicarea, sub cuvânt, că Dlă comite ar fi denegat traducerea, er nu explicarea cauzelor în limba română.

Dlă Vasiliu Stanciu arată mai pe larg decursul acelei ședințe a comisiunii administrative, în care d'ensul a cerut explicarea cauzei de sub pertractare și în limba română, d'era i-s'a denegat; deci susținându, că motivele din propunerea comitetului permanent nu sunt esate, insistă pe lângă abdicarea dată.

Dlă avocat Micu, în limba maghiară, dice, că aici poate să fi fost o neînțelegere, căci Dlă comite, nepricepându limba română, a putut să înțelgă, că dlă Stanciu ar fi cerut traducerea referadei în limba română, ceea ce în împrejurările de față, ar fi greu (sic!), deci rogă pe dlă comite ca să aibă bunăntate în viitor a face, ca cauzele de pertractare să se explice și în limba română.

Dlă Nagy Sandor arată, că nici cererii dlui Micu nu se poate satisface, din „motiv”, că unii referenți nu cunosc de loc limba română.

La acestea avocatul Nicolau Garoiu, luându cuvântul, dise între altele:

Ne-am înfundat, Dlor, d'era noi Români, ci Maghiarii, cari umblă pe căi rătăcite; acestea sunt urmările, decât guvernul și sateliții săi au tot scurtat din legea despre egala îndreptărire a naționalităților până n'a mai rămas nimic. Bărbații, cari sunt în consiliul administrativ, au să decidă cauze însemnate, în cari se tractază de onora și averea locuitorilor comitatului și ca să-și dea o părere motivată și dreptă, trebuie să și pricepă despre ce e vorba; ei n'au să secundeze pe referenți numai cu da, sau ba; Maghiarii se pot singuri convinge, că nu poporul este pentru ampoiați, ci aceștia pentru popor; că nu 80.000 locuitori români au să învețe limba câtorva ampoiați maghiari, ci aceștia au să învețe limba celor 80 de mii de Români din comitat; etă unde am ajuns, decât se trimetă și aducă ampoiați, cari nu pricep limba poporului.

Acestea și alte asemenea apostrofări întocmite cu totă convingerea și puterea, ca să le pricepă toți; au fost repetite aplaudate din partea numeroșilor participanți și ascultători, er rezultatul a fost, că Dlă comite promise a lua în considerare cererea Românilor (*).

(Va urma.)

Din dieta ungurescă.

Ședința dela 17 Octomvre a dietei unguresce a fost una dintre cele mai furtunoșe ședințe ale sesiunii actuale. Fiind la ordinea Țilei proiectul de lege pentru cererea unei indemnizații pe primele 5 luni ale anului 1892, mai întâiu luă cuvântul deputatul:

Ivor Kaas: când guvernul cere dela noi o indemnizație pe 5 luni, asta atăta însemnă, ca dieta să-i voteze lui cam 153 de milioane pe o jumătate de an și pe lângă acesta dieta să-i mai voteze guvernului înainte încredere pe timp de 7 luni de Țile. Încredere însă oratorului nu-i poate vota guvernului, de-orece nu are încredere în guvern. Una dintre cauzele neîncrederei sale sunt delegațiunile, cari de vre-o 25 de ani au dezvoltat o activitate, ce nu e de natură a inspira încredere. În conducerea afacerilor externe, Ungaria nu este băgată în seamă; în privința afacerilor externe, Maghiarii sunt batjocoriți în drepturile și sentimentele lor naționale și prin guvernul unguresc ei sunt aserviți Austriei. În timp de 25 de ani, guvernul n'au fost în stare să câștige nici măcar atăta, ca școlile militare de cadet, ce există în țară, s'au înființat pe sema țerei și se susțin cu banii țerei, să fiă maghiare și bursele dela a-

(Va urma.)

calci pe atari locuri de lupte și războie? De-odată cu podidirea lacrimilor în ochi, și-se impune simultan întrebarea: cari sunt pentru noi urmările morții și sacrificării acestor bravi tineri ai noștri? O, suferințe, umilințe, năpăstii peste năpăstii!...

Astfel mi-a fost dat și mie, că umblându prin bălțile Dunărei și Dravei, să vedă și să viziteze vestitul Mohaci, devenit celebru prin cele 2 mari lupte din 1526 și 1687 — atât de grave în consecințele lor, — unde se găsesă și se scotă d'nică din pământ bombe și ghiulele, arme și schelete.

Câte mii de Români n'au luat parte la aceste lupte și câte sute și mii din ei n'au cădută și au fost îngropați aci, și care a fost pentru noi rezultatul acestor războie? Unul ni-a adus pe cap pe Turci și Tătari, apoi aprobatele și compilatele, er ce-

lalaltă ni-a luat pe Turci de pe cap, d'era ni-a adus, a întărit și consolidat din nou pe aliații lor ulteriori, înrușiți de altcum cu ei și prin legături de sânge și deprinderi.

Versărdă o lacrimă pentru cei ce zac acolo, părăsiu acele locuri sinistre.

Nu trec 5 Țile la mijloc și etă că mă vedă în altă regiune cu mult mai frumoasă, pitorescă chiar, ca peisagiul, și cultivată intensiv cu agricultură și industrie egală de dezvoltate; d'era mă aflu, fără să știu, erăși pe un câmp celebru de bătaia, numai cât câmpul și teatrul de bătaia se muta de astădată din câmp chiar în lăuntru unui sat modest, în jurul și în lăuntru unei bisericuțe și mai modeste, de cari se află sute și mii prin regiunile și comunele noastre cele mai sărace.

Este Hochkirch și Pommritz

lângă Dresda, unde generalul austriac Daun surprinse în dimineața de 14 Octomvre 1759 pe Frideric cel Mare, regele Prusiei, fără de pază și nepregătit îl lovi pe neașteptate și-i măcelări urit ostirea, despre cari urme și dovești ne dă cu prisosința numita bisericuță.

Ușă, păreți, bănci, icone sunt ciuruite de glonțele de pușcă, ba în multe din ele stau încă și ađi glonțele înțepenite, păstrate spre amintire. Cel mai bun general al lui Frideric cel Mare fu omorât în bisericuța acesta, lângă altar, chiar unde se adăpostise, și unde îi este ađi mormântul și monumentul. Este unică Victoriă desăvârșită raportată de ostirile austriace asupra lui Frideric cel Mare în războiul de 7 ani.

Și Români s'au mulțumit cu atăta?

Red.

cele școle să fie ocupate de maghiari. (Așa este! așa este! în stânga extremă).

Câtă pentru politica financiară, guvernul a putut ascunde deficitul numai prin urcarea dărilor. Szapary dăce, că programul său este program național. Cu ce drept susține el acesta, nu se poate ști. Nu poate fi națională acea politică, care renunțe dela apărarea intereselor națiunii, precum face guvernul actual. Oratorul impută guvernului, că nici până estădî n'a rezolvat, n'a asigurat și n'a regulat cesiunea încorporării orașului Fiume la Ungaria și nici nu s'a îngrijit de a-lu asigura în contra invasiunilor croate. Amintesc de afacerea Uselac și Jellacic, cari dăse, că sunt identice cu afacerea Jansky. Politica națională a guvernului este o politică de pactări, pe cari le face, pentru asigurarea susținerii sale la putere, când în Viena, când în Croația, când cu miliția, când cu naționalitățile. Aici este așa numitul pact încheiat cu Sașii din Ardeal. Acesta e prospectul pentru viitor, acesta e programul guvernului. Cumcă acesta ar fi un program național, oratorul nu vré să recunoscă. De aceea încă-odată dă expresiune neîncrederei sale în guvern și apoi declară, că nu primesce proiectul.

Mai vorbi Ignățiu Herfy în contra proiectului și apoi luă cuvântul contele:

Albert Apponyi: Partida moderată, alu căreia șefu este oratorul, se deosebesce de partida guvernului prin aceea, că ea urmăze o politică liberală și națională, pentru care tot-deuna a luptat cu însuflețire. Partida moderată a pretins și pretinde o curte regală deosebită; validitatea coréspondenței a intereselor și a limbei maghiare în armata comună; apărarea intereselor honvedei, cari sub regimul lui Fejervary au fost neglijate. A pretins mai departe, ca drepturile Maghiarilor să se respecte pe deplin în viața noastră monarhică de stat.

Acăsta este adevărata politică națională, pe care decă guvernul o urmăze, pôte conta la sprijinul oratorului și la alu partidei sale. Nu pôte conta însă la acestu sprijin, decă manifestă o atitudine contrară acestor principii, decă face pactări cu naționalitățile și decă pe baza acestor pactări voesce să se țină la putere. Oratorului încă i-s-au făcut oferte cu privire la asemeni pactări, dăr totdeuna le-a respins în modul celu mai hotărît. Elu și cu partida lui totdeuna au fost conduși de ideea, de a sprijini ori ce mișcare, care stă în armonie cu scopurile statului și care ținde la realizarea scopurilor statului. Una dintre năsuințele de căpeteniă ale oratorului și ale partidei sale a fost aceea, de a realiza întru tôte voința națiunii și de a împiedeca arbitriul singuraticelor societăți politice, cari cu puterea, ce o au în mână, își storoc ele însă-le respectarea lor.

Politica actuală a guvernului, însuși guvernul a numit-o liberală încă înainte de a-și fi început activitatea, cu tôte că drept de-a-o numi astfel n'a avut. Decă însă oratorul și cu partida lui reflectă la acăsta numire, acăsta nu este o schimbare a politicei sale...

Nu primesce proiectul.

Desideriu Szilagy, ministru de justiție: Apponyi denegă guvernului și partidei sale ori ce capabilitate întru validitatea politice naționale și în direcțiunea acăsta numai pe sine se recunosc ca conducători chemat. Ceea ce Apponyi și-a luat ca program, adecă Ungaria unitară, aceea o urmăze astădî tôte partidele. Decă Apponyi dăce, că n'a pactat cu naționalitățile, prin asta doră nu vré să dăcă, că guvernul ar fi făcut asemenea lucru. E ușor a arunca acestu noru alu suspiciunii asupra partidei liberale.

Destre interpretarea pactului din 1867 ori cine se pôte simți mai chemat de-a vorbi, numai Apponyi nu, deorece Apponyi tot-deuna, amăsurat trebuin-

țelor, a interpretat în altu chip acestu pact. Odată a dăsu, că acestu pact nu se pôte schimba, altădată a pledat pentru îndestulirea aspirațiilor naționale, după cum adecă a avut trebuință. Decă Apponyi crede, că numai el este chemat a păzi pactul dela 1867, atunci elu séménă cu acelu păzitor, care mereu clătina stălpul casei de sub îngrijirea lui pentru ca să se convingă, cătu sunt ei de tari.

Recomandă proiectul spre primire și Majoritatea l'a și primită ca basă pentru despaterile speciale.

Causa română și străinătatea.

„La Réforme“ din Bruxelles publică asupra cesiunii române din Transilvania și Ungaria unu lungu articol, forțe favorabilu pentru noi. Conclusia acestui articol este următoarea:

„România reclamă, ca și Flamanții noștri, dreptul de a fi judecați, administrați, instruiți în limba lor. Studenții maghiari replică, că legile din 1868 garantăză acestu drept, ceea-ce nu e de locu esact. Românii se plângu cu dreptu cuvântu, că aceste legi au rămas literă murtă pentru administrațiunea și nobilimea maghiară.

„Sinceră vorbind, în locu ca să incrimineze, Maghiarii ar face bine de a veghea la aplicația acăsta și de a înlocui idealul lor declarat alu unu stat maghiar imposibil, formatu din națiuni eterogene, cari pot fi unite, dăr nici odată topite, cu unu ideal mai înalt alu unu stat federativ, lăsându fiă-cărei populațiun limbă, moravurile, purtarea intereselor sale, administrațiunii, bisericeii, școlilor sale, preparându astfel prin libertate confederațiunea mare a Europei centrale și orientale, unde atât de multe popore ar veni fericeite să-și ia locurile lor“.

Serbia și delegațiunile austriace.

Se știe, că în delegațiunile diu anul trecut s'au rostit vorbe neamicale față de Serbia, ba chiar contele Kalnoey, a criticat relațiunile interne din Serbia.

Diarul „Odjek“ organul declarat alu ministrului Pasiof, consacră următorul articol, convocării delegațiunilor austro-ungare, din care reproducem următoarele pasage:

„Delegațiunile austro-ungare, acestu parlamentu centralu adevăratu alu monarhiei vecine, sunt convocare pe ziua de 9 Noemvre st. n. După ce în anul trecut s'au adunat în Budapesta, acum se vor întruni în Viena. Legea pactului din anul 1867 a stabilit acăsta, pentru că și în punctul acesta se se aducă la expresiune deplină paritate între aceste două jumătăți ale monarhiei. Dăr deși aceste două delegațiuni tot-deuna se adună la unu locu, totuși desbaterile lor sunt separate. Atătu delegațiunea austriacă, cătu și cea ungară este pentru sine și decă decisiunile sunt diferite, ele negociază pe cale scripturatică prin așa numitele nunții, până cându ajungu la o înțelegere....

În sesiunea trecută a delegațiunilor, cari s'au întrunit în Budapesta, s'au ocupat de multe ori cu noi, cu raporturile noastre de partid, ba chiar și cu afacerile presei noastre. Iși aduce fiă-care aminte, că acestea n'au aflatu la noi simpatie, și apoi de ambele părți s'au format dispozițiuni rele, ce ar fi putut fi evitate....

Putem aștepta cu dreptu cuvântu, că în sesiunea actuală a delegațiunilor austro-ungare nu va mai predomin aplicația, de a se ocupa de noi ca în anul trecut despre ceea ce opiniunea publică din Serbia n'au fostu nici de cum plăcută-tinsă. De sine se înțelege, că noi n'avem nimio în contră, decă în delegațiunilor se interesă de noi și suntem recunoscători decă acăsta se întâmplă în sensu amicalu și decă provine din-

tr'unu spiritu de vecin adevărat. Fiă-care va înțelege însă, că noi nu vom privi ca o dovadă de unu sentimentu binevoitoru, decă pe tribuna unu parlamentu străin se critică relațiunile noastre interne înaintea forului parțialu și subiectiv.

Și Serbia are unu parlamentu și încă nici odată nu s'a ocupat vre-o voce competentă cu afacerile interne ale Ungariei seu ale Cislaitaniei. Cu atât mai puțin s'ar permite ca la noi cineva să-și ia de obiectu afacerile interne ale unu statu străin. Ni se pare, că și în privința acăsta au valere legile reciprocității internaționale. Fiă-care statu are el însuși să-și aducă în ordine afacerile sale interne. Și guvernul din Austro-Ungaria are să se ocupe cu greutățile interne și cu relațiunile de partid de acolo și cu starea presei de acolo. Dăr noi ne reținem dela acăsta, fiindcă nu cade în domeniul nostru. Nici unu stat străin n'are dreptul să se facă judecătoru asupra afacerilor interne ale unu altu stat și nici unu parlamentu nu e chemat, să se ocupe de pe tribună cu afacerile interne ale altu stat și să se facă obiectul unei critice mai multu seu mai puțin binevoitoare. Datorințele unei vecinătăți bune nu trebuie pierdute din vedere nici din punctul acăsta, fiindcă se știe din experiență, că națiunile tocmai în privința acăsta sunt însuflețite de o dreptă sensibilitate, pe care nici unu stat vecin nu va hesita să o respecte.

Recolta României în 1891.

După datele prezentate de consulul generalu român la tērgul internaționalu de cereale din Viena, recolta României în 1891 se prezintă astfel:

Grâu. Recolta promite 90% unu anu mijlociu. Stockurile cele vechi sunt sleite; se socotesce, că 10.000.000 de hectolitri vor fi disponibile pentru esportatiune.

Secara nu promite decătu 60% unei recolte de mijlociu; se oferă însă o modestă esportatiune.

Rapița. Recolta n'a reușit, densa este evaluată la 50% unu mijlociu; fiă-care hectaru, care a produs în anul 1890, 9 quintale metrice, nu va produce în anul 1891 decătu 4 quintale metrice.

Orzul nu va da decătu 60% unei recolte de mijlociu; însă, din cauza întinderii luate de acăsta cultură, cantitatea disponibilă pentru esportatiune nu va fi inferioară acelei anului precedentu.

Ovăsul are o bună aparență și esportatiunea disponibilă va fi mai mare decătu în anul trecut.

Meiu. Recolta este stăluitoră în județul Ialomița; densa a produs 20—28 hectolitri de fiă-care hectaru.

Porumbul dă locu la multe plângeri; nu este însă posibilu de a înainta o opiniune deja de acum asupra acestui produs.

Pentru prezentu, bupă cum aflăm din „Curierul Financiaru“, timpul e forțe nefavorabilu pentru economi. N'a ploatu mai în nici o parte a țării, așa că o secetă teribilă domnesce mai în tôte localitățile de câmp. Grânele séménate, cele mai multe stau în pământu, espuse la atâtea influențe vătămătoare, acelea cari au răsărit sunt rari, slabe și au început a peri pe alocurea. În tōmna trecută, pe timpul acăsta, câmpiile erau verzi, grânele mari, acum înse sunt negre și uscate de secetă.

Cultivătorii îngrijăți au încetat în mare parte de a mai séména. Unii dintre dēșii au întorsu chiar o parte dintre séménaturile făcute de timpuriu, de ore-ce au constatat, că grăul se strică în mare parte.

Făță cu rezultatele puțin satisfăcătoare, ce va da recolta porumbului în multe localități „Curier. Fin.“ ar dori, să

se facă o constatare oficială asupra producerii lui spre a se ști în modu pozitivu, decă acăsta recoltă pôte îndestula consumațiunea locală, și în casu negativu, să se oprăscă la timpu esportul porumbului, după cum a făcutu Rusia pentru secară.

În porturile române calmul domnesce în tôte operațiunile. Este de mirat, că tōmna anului curentu se începe cu cele mai neexplicabile restrângeri în operațiuni. Causa este a se căuta în neliniștea, care a domnit cât-va timp în afacerile politice ale Europei; se speră însă, că după asigurările de pace, ce s'au dat de omeni de stat ai Europei, activitatea comercială și va relua sborul ei.

Convocare.

În sensul concludului sub-comitetului nostru din 17 Octomvre 1891 st. n., despărțământul alu III. (Făgăraș) alu Asociațiunii transilvane pentru literatură și cultura poporului român, își va ține adunarea sa generală în Voila la 1 Novembre st. n. la 9 ore a. m., la care sunt invitați tōți membrii despărțământului, precum și tōți iubitorii de cultură ai poporului român.

Programa se va distribui în ziua adunării.

Făgărașu, 17 Octomvre 1891.

din ședința sub-comitetului despărț.

III ținută în 17 Octomvre 1891 st. n.

Telegramele „Gaz. Trans“.

(Serviciul biurolui de cor. din Pesta.)

Budapesta, 19 Octomvre. În clubul partidei liberale schiță ministrul de justiție Szilagy răspunsul la interpelarea deputatului Darday, în urma căreia ministrul ar fi făcut prin președintele tribunalului atent pe respectivul judecător, ca să nu trecă peste problemele referitoare la conducerea pertractărilor finale. Guvernul a făcut aceste în puterea dreptului seu legal de supraveghiere și nu la dorința ministrului de honved, și nici pentru aceea, că ore l'ar fi genat observarea din cesiune, căci tocmai observarea contrară a fostu neadeverată. Răspunsul s'a luat la cunoscință.

Praga, 19 Octomvre. Esposiția s'a închis.

Belgrad, 19 Octomvre. Chiă-marea ministrului de comerț, Tausanovic la postul de ambasadoru la Petersburg, este trasă la îndoială, din cauza bólei sale.

Paris, 19 Octomvre. Diarul „Temps“ declară din isvor autorizat, că călătoria lui Giers în Italia e lipsită de ori ce caracter politic.

Londra, 19 Octomvre. Secretarul general alu Irlandei Belfour a fost numit prim-lord alu tesaurariatului și conducător alu casei de jos.

Carsul la bursa din Viena.

din 17 Octomvre a. c. 1891

Renta de aur 4%	104.05
Renta de hărtie 5%	100.95
Împrumutul căilor ferate ungare	116.—
aur	116.—
dto argint	97.30
Renta de hărtie austriacă	91.30
Renta de argint austriacă	91.20
Renta de aur austriacă	109.10
Losuri din 1860	136.75
Acțiunile băncii austro-ungare	1016.
Acțiunile băncii de credit ungar.	828.—
Acțiunile băncii de credit austr.	23.350
Galben împărătesc	5.57
Napoleon-d'or	9.31
Mărci 100 imp. germane	57.65
Londra 10 Livres sterlinge	117.35

Proprietar:

Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil interinal:

Gregoriu Maior.

Cursulu pieței Brașov.

din 19 Octomvre st. n. 1891.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes Banote românești, Argint românesc, Napoleon-d'or, Lire turcesc, Imperial, Galbin, Seris. fonc., Ruble rusești, Mărci germane, and Discontul.

Numere singuratică din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se pot cumpăra în librăria Nicolae Ciurcu, și în tutungeria I. Gross.

Nr. 1808—1891

676,3—2

PUBLICAȚIUNE

Din partea sedriei, orfanale orășenești din Brașov, ca oficiu pentru rămasuri, se aduce prin acesta la cunoștința generală, că efectele de rămasuri aparținătoare moștenirii Susana Tiet răposată în 2 Octomvre 1891, constatătoare din prețioase, albituri pentru restaurațiune, vestminte, mobile, mese de grădină și scaune, apoi un Faeonă (trăsura) și un Landauer, o calescă, un omnibus, o sană și hamuri pentru cai, se vor vinde pe calea licitațiunei, Vineri în 30 Octomvre, eventual în 31 Octomvre a. c. înainte de prânz dela 9—12 ore și după prânz dela 2—5 ore în curtea dōmnei Kaertsch, Brașovechiu, Strada lungă No. 137, pentru ban gata.

Brașov, 13 Octomvre 1891.

Sedria orfanală orășenească,

Avisu d-loru abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal și numerii de pe fâșia sub care au primitu țiarul nostru până acuma.

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurtă și să arate și posta ultimă.

Totodată facem cunoscutu tuturor D-loru abonați, că mai avem din anii trecuți numeri pentru complectarea colecțiunilor „Gazetei“, precum și câteva întregi colecțiuni, pentru cari se pot adresa la subsemnata Administrațiune în casu de trebuință.

Administraț. „Gaz. Trans.“

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 20 Iulie 1891.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, B.-Pesta-Arad-Telus, Telus-Arad-B.-Pesta, Copșa-mică-Sibiu) and rows for stations and train times. Includes sub-sections for various lines like Simeria-Petroșeni, Arad-Timișoara, etc.

Nota: Numerii încuadrați cu linii grōse însemnăză orele de nopțe.

Advertisement for 'RÉPÁT' mineral water. Text describes its medicinal properties, mentions 'O specialitate necomparabilă între toate apele minerale alcalin-acide din monarhia și străinătate', and lists the distributor 'Administrațiunea isvorului Josef György, Brașov'.